

Հասնի. իրմիջին ալ քէֆալոնիային ալ չարաչար կը վերաւորուին: Ահա զարնուելէն մէկ երկու րոպէ ետքը մեռաւ. միւսը ծանր վտանգի մէջ է: Օտարն ու յոյնն ալ բռնուեցաւ և բանսն է:

— Դալթիս Գարաբէյ ըստած դրանք քովերը Սարսիլի անուն ինկիլիզ ժամագործ մը՝ որ մը իւրիկուսն ժամ 12 ին իր խանութը գտնուած ծանրագին ժամացոյց հարկը հատեն աւելի, և խել մըն ալ ոսկի և արծաթի փոփոխէր պզտիկ սընտուկի մը մէջ զննելով իւր աշակերտին հետ իրեն Դալթիսի բերելէն բաւարար ըստած կողմը գտնուած խաղաղ կը խրկէ: Սընտուկին մէջ եղած բաներուն գինը 400,000 զուգուէն աւելի կ'արժէր: Դալթիս նալը ուշ ըլլալով տղան կարճ ճանքան կ'ընտրէ. եկնի ճափ միկիթին մէջէն անցնելով դէպ ի բերելէն պէ Գարաբէյ դռնէն դուրս կ'ելլէ: Այն տեղի աւել ընկերներուն մէջ զիմացը 10 հոգի կ'եղն. սընտուկը ձեռքէն առնել կ'ուզեն. բայց տղան մինակ այն բազմութեանը դէմ արիւթաբար քիչ մը ատեն կարող կ'ըլլայ սընտուկը պաշտպանելու. և թէ որ անցնող դարձող ըլլար՝ կարելի է որ սընտուկը ազատեր: Վրայ մարդ չի գալով և տղան մինակ մը նստելով դողերը ձեռքէն սընտուկը տալին, և տղան ալ կըռնակէն իջնով մը զարկին վերաւորեցին: Տըռնան սընտուկը ձեռքէն հանելուն պէս գնաց չի տակ վարպետին պատմեց բանը. վարպետն ալ Դալթիսի պահակներուն գլխաւորին (գալթիէին) գնաց գանգատ ըրաւ. շուտ մը գործակալներ ելան մարդիկը փնտրուելու:

Համբան Վիզանի անուն մէկի մը կը պատահին որ իբրեւ կասկածելի մէկ մը ճանչցուած էր. կը բռնեն, ծոցը կը նային առանց տարակուսելու, և արծաթի ամանակ երկու հատ ոսկեջրած ժամացոյց կը գտնեն քովը: Վարդը այն բաներովը կ'առնեն ոստիկանութեան տեղը (բօլսը) կը տանին: Դալթիսը ինքն իր սընտուկը դրանքէն ըլլալը կը ճանչնայ: Ասով պահակներուն գլխաւորը աղէկ ծոցը մը գտած ընտելով և Վիզանիին հարցաքննելով դողներ և անոնց բնակարանը և տեղերնին կը հասկընայ: Վիզանիին ժամացոյցներուն մէկը թանաշ անուն քէֆալոնիային մը է առեր. միւսն ալ իւր միջին Սիլիս Բօքինօզ անուն նաւապետ մը Վիզանիին ընծայ տուեր է. որովհետեւ Վիզանիին ալ ասոր քանի մի ժամացոյցները, չորս նոր և ուրիշները աւերած, Դալթիս ժամացոյց ըստած փողոցը խալթարձիկն խանութին վրայի սենեակը բնակող նաւապետի մը ծախեր է. և այն նաւապետն ալ խալթարձիկն ծանօթ է եղեր:

Մտնելով ետեւէ ետեւ աւելի տեղեկութիւններ առնուելով թէ խալթարձիկն և թէ անոր ճանչցած նաւապետն, վերջապէս անանկ աղէկ հետաքննութեան որ գողերու կարգաւորեալ ընկերութիւնն մը գտան, որոց բնակարանն է եղեր Դալթիսի պէյլափ օտարը ըստած փողոցը Կօմէր Էֆէն տի անուն մէկու մը իրեն եկամուտ (սքարէթ) ըլլալը համար ունեցած տանը միջնայաքիլը (օրթա խաթը) յունաց տեղութեան հպատակ Նիքօրին սենեակը կը բնակին եղեր: Ինկերները 7 կամ 8 հոգի մը կան եղեր. ինչպէս որ Էֆէթէր Լէրա սիմոս, որ այս պատճառաւ բռնուողներէն էր, խոստովանեցաւ: Գողերուն մէկ քանին Իլմիր գընտցած ըլլալով հոս գտնուողները ձեռք անցան, ժամացոյցներէն մէկ քանին գտնուեցան և տիրոջը յանձնուեցան. մնացածները ծախուած են. բայց յոյս կայ որ կը գտնուին: Այս բաներս կարսնեցնող ժամագործը քիչ մը փնտս ի հարկէ կը կրէ, բայց ասանկ չարագործ ընկերութեան մը գտնուելը և ցրուելը հասարակութեան մեծ աղէկութիւնն է:

— Կոստանդնուպօլիս բնակող երկու հոգի որ ֆռանսըղի տեղութեան հպատակ էին, դէշ դրա միթուղթ (քաղաքի մէջ) կը քշէին: Ստիկանութիւնը իմանալով ասոնք բռնեց, և քովերնին ալ այնպէս թուղթեր գտնելով՝ երկուքն ալ բանտը դրաւ:

— Մեղեալ երեքը Սարսիլի օրը, փետրուար 28, Կոստանդնուպօլիս սիկերիզներուն շուկայի գիշերուան ժամ երկուքն աստենները խանութ մը բռնուեցաւ. շուտով վրան հասան. և միայն բռնուեցան խանութը այրելով մարեցաւ:

— Բուն բարեկենդանի կիրակի օրը ցերեկին կէս օրէն քիչ մը ետքը Կոստանդնուպօլիս պարսպէն ուրստալ ըստած տեղի յունաց քարաշէն եկեղեցւոյն կցորդ քահանայից և հիւրոց համար շինուած փայտաշէն սենեակները դիպուածով մը բռնուելով այրեցան:

— Մարտի 6 էն 7 լուսնալու երեքը Սարսիլի գիւ

շերը ժամ երեքը անցնելով, Կոստանդնուպօլիս խոստովանեցաւ: Կողմերը Գարաբէյ ժամացոյց ըստած փողոցը մէկ տուն մը այրեցաւ. և շուտով օգնութիւն հասնուելով մարեցաւ:

— Յաջորդ երեքը Սարսիլի օրը սուլթան Սուհամ մէկ միկիթին մօտերը Տէֆէ խանին քով մէկ Դալթի մը սենեակ այրեցաւ. և այն ալ շուտով մարեցաւ:

— Մարտի 8, չորեքը Սարսիլի օր. Գարաբէյ և Սամաթիա գոնէրուն մէջ տեղը պարսպին ներսի դին՝ ել Էֆէթէր Էֆէթէրի գիմացը պարտեղի մը մէջ քարուկի բնակարան մը ձիւնեղէն և անձրեւներէն խախտած ըլլալով առտուանց յանկարծակի փրլաւ, և երեք պարտիկանք որ այն տեղը կը բնակէին, տակը մնալով մեռան:

— Միջերկրական ծովու կղզիները սովորաբար օդը կակուղ կ'ըլլայ և ձմեռը շատ սաստիկ չըլլար: Բայց այս տարի շատ ցուրտ եղաւ, մանաւանդ Ռատոս և Ստանքէյ կղզիները: Ստանքէյ Ռատոսէն աւելի հարաւ ըլլալով, աւելի տաք ըլլալուն, տեղը ցուրտը Ռատոսէն աւելի եղաւ. փողոցները մէկ կանգունէն աւելի ձիւն գիղուեցաւ. լիմոնի և բօրթուկայի և ուրիշ պտղատու ծառերը աւերուեցան. և այն տեղացւոց շահն ու ապրուստը ըստ մեծի մասին ասոնցմէ ըլլալով՝ անոնք ալ շատ վրաս կ'ըլլէին:

— (Դոյն յանկարծակի ցուրտէն տաքի և տաքէն ցուրտի փոխուելը՝ մարդոյս առողջութեան վիճակին ալ վրաս կուտայ: Այնքանի քաղաքը անցածները եղած սաստիկ ցրտութեանը վրայ մէկէն ի մէկ օդը տաքնալով՝ հիմայ այս տեսակ յանկարծական փոփոխութիւններէ պատճառած քանի մի տեսակ հիւանդութիւններ զօրացած են Միջերկրական մէջ: Յուրաքանչեւ քանի մի օր շարունակ քշէն ետքը օդը բացուի նէ՝ շատ մարդիկ կան որ կ'աւազարեն մէկ երկու բարեկամ կ'առնեն հետեւին. և բաց տեղ մը կ'երթան որպէս թէ զուարճանալու. այն ժամանակն է որ օդոյն աղէկ ցուրտէն վրաս կը կրեն: Շատ աղէկ կ'ըլլայ որ օդը տաքացած ատենը խանութեանն ալ նային. որ սովորաբար ձմեռը խանութ կ'ըլլայ. որովհետեւ ցուրտին ատենը եկած ձիւնը և անձրեւը այն տաքին ուժովը դարձելը կը փոխուին, օդոյն հետ կը խառնուին. և շնչա հետ մարդոյս ներսի գործարաններուն վրան աղէկալով վրասնին շուտով կը ներգործէ:

— Իլմիրէն Ժոռուալ ար Կօմէրսիլիօք լրագրին կը գրեն մարտի 10 ին (փետրուար 26): Հաղեւ քանի մի օր եղաւ որ բարձրագոյն խալթի փաշայն քաղաք մտաւ, և հիմախէց անոր աղէկ կառավարութեան պտուղները վստեղ սկըսանք: Այնպէս քաղաք չեկած միւս ու աղբը չափազանց սղոյսած էին. գին յատկացոյց արդար հաշուով. և սաստիկ պատուէր գրաւ որ անկէց աւելի գին չուզուի այս բաներուն, որ հատարակաց ապրելու հարկաւոր բաներ են. և աղքատները սկըսան իրենց պիտոյքը չափաւոր գնով հոգալու գիւրութիւն գտնել: Այն եւրոպացւոց թաղին մնայօշերը (քառասունքը) որ գրեթէ ամէնքն ալ յոյն են, տակաւին հին սովորութեանը վրայ կ'ընեն իրենց առուտուրը. բարձրագոյն կուսակալին հրամանը մօտիկ ընել չըսկըսան. բայց կ'երեւի որ մօտիկ չընողները շատ չանցնիր պատիժ կը կրեն:

Մարտի 9 էն 10 (փետրուար 25 էն 26) լուսնալու գիշերը Մարտիայի տեղութեան հիւսիսարտաւորանք բան մը եղաւ, որ բոլոր քաղաքի մէջ ջրընկ կոց հանեց: Քանի մի օրէ ի վեր ծանօնէն էր որ քանի մի գողեր խօսք ըրէր՝ հիւսիսարտաւոր գիւսանին սընտուկը պիտի պարսպեն եղեր. ուստի աղէկ պահպանութիւն կ'ըլլար որ գողերը բռնանին չընեն. և թէ որ յանգանին նէ՝ պահպանները բաւական պատրաստութիւն ալ ունէին ասոնց դէմ գնելու և բռնի ասոնք անկէց հալածելու: Հիշեալ գիշերը կէս գիշերուան ատենները չուանե սանդուղքով (մերթիվէնով) հիւսիսարտաւորանք բաւ կը կ'ընէին վեցհոգի: Հոս գտնուող Գարաբէյ գողերուն դէմ կը գնէին. գողերը զէնք կը քաշեն. Գարաբէյն ալ նմանապէս. էփ աղէկ ժամանակ պատերազմէն ետքը գողերէն չորսը կը մեռնին հոս կը մնան: Կենդանի մնացած երկու գողերէն մէկն էր քօսիք քացի մը, Կոստանքէյ Սարսիլի միւսն էր, որ զինուորական վարժութիւն կը սորվեցնէր, հանգիստ ալ կ'ապրէր. որովհետեւ ամիսը 1500 զուգուէն աւելի ստակ կը վստաղէր, բայց դէշ ընկերներու բռնուելով ինքն ալ իջեցած և գողերու խառնուած էր: Վէշն այն էր որ՝ այն օրը հրապարակաւ մէկ պատերազմական յարձակում մը սկստի ձեւալըները բարձրագոյն կուսակալին ներկայութեա

նը, որով իրեն պատու ալ կ'եւեւնար. կարելի է որ առտու պարգեւ ալ առնէր: Բայց այս դիպուածիս վրայ չէր կրնար մարդու մէջ ելլել. ուստի ըստ կըսաւ իմահուն փափաքելով յունահատ կատարութեամբ կուրիլ. և Գարաբէյ մէկին ալ թեւը վիւրաւորեց. բայց Գարաբէյ քանակը գլխուն ինքեցու ներուն պէս գլուխը ձեղքեց. որով Սարսիլի մը մեռաւ: Միւս գողը վերաւորուած հիւսիսարտաւորանքն տանիքէն քովի տունը ցաթիկեց փախաւ և չի գտնուեցաւ:

Բարձրագոյն կուսակալը բանը հասկընալու համար անձամբ հիւսիսարտաւորանք գնաց. և տեղեկանալէն ետքը հրաման ըրաւ որ մեռածներուն աւելի մէկուն մարմինը իր տանն տալը տանին, և երկու օր հոն թող մնայ անթաղ, գէշերուն ահարկութեան համար: Այս գողերուն երեքը մարթը էին. մէկը սիլիկիայի, յայտնի է որ Կարաբէյ Էֆէթէր Սիլիկիա ապրտամբութիւն հանելէն ետքը փախչողներէն պիտի ըլլայ. և մէկն ալ վերայիցեալ Բոսնիքացին էր:

— Օտէսայէն մէկ վաճառականի նաւ մը մօտ օրերս 56 ժամ նաւարկութեամբ Օտէսայէն Կոստանդնուպօլիս հասնելով լուր բերաւ որ իր ճամբայ ելելէն 18 օր յառաջ նոյն քաղաքին նաւահանգստին սառույցները հալեր են. և այս լուրս Մեւսագօթը քաղաքի նաւարանը իմացուելով թղթատար չուէնաւ (բօսագի վաթօս) մը եկեր է. բայց Օտէսայի նաւահանգիստը հասնելուն պէս մէկ մեծկակ սառույցի կտորի մը կը զարնուի. և հասկընալով որ աւելի երկար ատեն հոն կ'ենալը կրնայ իրեն վտանգ մը բերել, կը ձգէ կ'երթայ. բայց միջոց 15 օր կ'անցնի, չուէնաւուն ուր երթալը չ'իմացուիր: Ալ կը վախճուի. չըլլայ որ սառույցներու զարնուելով կամ մրրիկի բռնուելով սախտած ըլլայ:

— Յունաց վաճառականի նաւ մը 150,000 զուգուէն արժողէքի չափ տարանքով և առձեռն գրաւաւ ալ աւանդ տուելով ճամբայ կ'ելլէ Կոստանդնուպօլիս գալու: Երբ Մարթը կղզին կը մօտենան տակաւին բաւական հեռու տեղէ նաւապետն ու նաւորները մակըղիով (սանտալով) ճամբայ կ'ելլեն Մարթը կղզին կ'երթան. և յունաց կառավարութեան կողմէն հոն գտնուող հիւսիսարտաւորանք (բօնաթիւ) կը պատմեն որ՝ ճանապարհին գողի նաւ պատահելով իրենց նաւուն վրայ վաղեր, նաւը և մէկն ամէն բաները յափշտակեր է. և իրենք այն մակըղիով հաղեւ թէ իրենց հոգին աղաւտեր են: Մարթին այն էր որ՝ հիւսիսարտաւորանք ձեռքէն գիր մը առնեն վկայութեան այս մտայածին բանիս վրայ, և նաւուն մէջի տարանքն ու ստակը այս ճամբով անխափաք իրենց մէջ բաժնեն: Բայց ժամանակին պարագայները հաշուէ չի խառնեցին: Միջերկրական ծովու մէջ ասանկ յափշտակութիւններ ընողները գրեթէ խիստ շատը յոյն են. բայց ինկիլիզի նաւապետմըն ալ ձերմակ ծով կը պտորտի. և այն որ վաճառականի նաւերը անգամ ետ կը գարձնէ, չէր հաւաքուեր որ գողերուն նաւերը թող տայ որ արձակ համարձակ պտորտին: Այս պարագայներս և ուրիշ պարագայներ ալ մտածելով յունաց Մարթը հիւսիսարտաւորանք նաւապետին և անոր մարդոցը խօսքին չի հաւատաց. ասոնք բանտը դրաւ և ինքը Իլմիր ինքերուն տեղերուն իւմացուց որ բանը աղէկ մը քննեն և իրեն իմացուեն: Այնք (Մարթիայի տեղութեան հիւսիսարտաւորանք չուէնաւը Մարթը խալթեց. և իմացաւ որ յիշեալ նաւուն գողի ձեռք անցնելը բոլորովին սոււտ է. և գողամիտ նաւապետին ու անոր նաւորներուն հնարած խաղախութիւնն է:

— Կղզիներում գաւառի կցորդ Վիզի գիւղաւքաղաքէն հետեւեալ արտաւորեց և զարհուրեց տեղեկութիւնը կուսան: Յունուար 15 էն 16 լուսնալու երեքը Սարսիլի գիշեր նոյն գիւղաքաղաքին մէջ մէկ ահապէս գետնաշարժ մը սկըսելով շարունակ տան և հինգ օր գետինը կը շարժէր, գիշեր և ցերեկ չէր դադարէր. և գիրը դրուած օրն ալ յունուար 30, դեռ կը շարժէր: Կիւղաքաղաքը և անոր մօտաւոր գիւղերը մարդու փնտս չեղաւ. միայն Չարէք վիճակին մէջ Կիւղաքաղաքի ըստած գիւղը քան և հինգ հոգի մեռան. գրեթէ ամէնքն ալ կանայք կամ մանր տղայք: Բայց գիւղին մէջ գրեթէ չի վնասուած տուն բնաւ չի մնաց. գիւղին վերի կողմը միայն մէկ տուն մը այս ահաւոր վնասէն ազատ մնացեր է: Այս գիւղաւքում արդարաւոր լալիք, որովհետեւ գետնաշարժը թէպէտ սաստիկ կ'ըլլայ, մեծ վնասներ կը պատճառէ. բայց ցնցուած մը երկար չի տեւեր, երկու րոպէ տեւածը խիստ շատ երկնցած կը սեպուի: Թէ որ նամակին մէջ

չափապահութեան ուժ չի կայ նե՛ տասն և հինգ օր շաբաթը և գիշերը ցերեկ անդադար գետինը շարժիլը պատմութեանց մէջ շատ օրինակ չունի։ Այն ալ չեմք գիտեր թէ տասն և հինգ օրէն ետքը դադարեցա՞ն մի . որովհետեւ ինչպէս որ վերը ըսինք, նամակը շարժը սկսեալուն տասն և հինգերորդ օրը դուրս ելաւ . և գրողը՝ պատուհասիս դադարմանը համար իւր թղթակիցէն աղօթից օգնութիւն կը խնդրէ։

— Սուղայի կողմերը գողերը շատաւորով՝ Սուղայի Բաշկէնի աստիճանը զսկսելու համար Ալի պէյ առնալ հնարագիտ մէկը խրկեց։ Ալիկայ Սաքրի երթալով որովհետեւ հետի մարդիկը բաւական չէին բռնութեամբ այն գողերը նստաճեղս, գողերուն գլխաւորին հետ որ Լալապալը օղլու կ'ըսուէր, պատգամաւորութիւն մը սկսաւ . և անոր կողմէն ուղղաճ պայմանները ընդունեց։ Այս Լալապալը օղլու ըսուածը իրեն մինչեւ այն ատենը ըրած գեշ շուքիւններէն ձանձրացած ըլլալով խոտապաւ որ թէ որ իրեն յանցանացը կատարեալ թողութիւն ըլլայ նե՛ ինքն ալ իր գործակիցները ձեռք կուտայ։ Այս բանս գիւրիւն չէր, որովհետեւ այս գործաւ կիցները անմարդաբնակ և դժուարամտաց տեղեր կը բնակէին։ Ինչ որ է նե՛, Լալապալը օղլուն իր խօսքին վրայ կեցաւ . և շատ ժամանակ չանցած՝ գողերը Ալի պէյին՝ ձեռքը անցան։ Թէպէտ Լալապալը օղլուն ասանկ մէկ օգտակար կորիճութիւն մը ըրաւ . բայց միշտ կասկածելի մարդ մըն է . աւաղակութեւ շահ ընելու տարիւղ մարդուն խոտաժողը շատ երկարատեւ չըլլար . ամէն ատեն ըզգուշանալ պէտք է։ Այս խորհրդածութեամբ կը յաւանցուի որ բարեկարգութիւնը հոն հաստատուն բանելու համար կառավարութեան կողմէն բաւական ջոքը և աջակցը զօրապետ մը կը դրուի։

— Սուրբ Երուսաղէմէն փետրվար 2-ին գըրուած գրէ մը յիշեալ արշալոյս արարաբնակ պատուաւ կան լրագիրը յետագայ լուրերը կ'առնէ։

Հունաց և լատինացոյ առաջնորդներն իւրաքանչիւրը իրենց ազգայնոց խնդրանքը հրաժարեցան . և հիմայ երկուքն ալ քաղաքէն դուրս ելած են . և անոնց տեղը երկուց ազգաց հողեւոր կառավարութիւնը փոխանորդներու ձեռք կ'ըլլայ։

Տասն և հինգ օր մը կայ որ շատ ցուրտ կը տիրէ քաղաքիս վրայ . երկու անգամ ձիւն եկաւ և գետնի վրայ կէս կանգունի չափ բարձրացաւ . որ շատ առնէն ի վեր ասանկ բան տեսնուած չէր հոռաբայ կը ըսուած ջրհորն ալ անցած տարուինէն շատ եվէլ լեցուեցաւ . և ջուրը բերնէն դուրս ելլելով գետի պէս կը վազէր։ Այս յորդութիւնը որ քանի մը օր տեւեց, քաղաքացոց մեծ ուրախութեան պատճառ եղաւ, որովհետեւ այնպէս բըռնուած է որ՝ աբբայ Կրիստոս ջրոյն յորդութիւնը այն տարուան առատութեան նշան է։

Քանի մը օրէ ի վեր հոս կը գտնուի Հոլանտայի հիմակուան թագաւորին բոլոր և Բրուսիայի թագաւորին եղբորը Ալեքսէթ իշխանին կինը Սարիալնէ . որ իր երկրնէն զատուած է։ Հետը 11 հոգի ունի ծառքու ընկեր . և յունվարի 25-ին մէկ երկու յարգի եկեղեցական և աշխարհական անձանց ընկերակցութեամբ սուրբ Երուսաղէմի Տ. Կիրակոս Առաքելապետի Արքայան Պատրիարքին ուղարկութեան գնաց . որ արժանի յորդութեամբ և մարդասիրութեամբ մեծազգի իշխանուհին ընդունեց։

ԵՐԵՎԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՂԱՒԱՆ։ 1848 Փետրվար 24 օրը Պառնսոս եղած յեղափոխութեանը որ Լուի Ֆիլիքը թագաւորութեանէ հանեցին և Փարիզէն փախուցան, տարեգարծի յիշատակը այս տարի փետրվար 24-ին կատարեցին, բայց բարեպաշտական կերպով մը . երեւելի անցքի մը յիշատակ՝ ննջեցեաց պաշտօնի փոխելով, այն օրերը եղած կուրծներուն մէջ մեռնողներուն հոգեւոյն պաշտօն և պատարագ ընելով։ Թէպէտ մայրաքաղաքին ամէն եկեղեցիներուն մէջ «գրեզ Կոտուած գոհաբանեմք» բառերով սկսած գոհաբանական երգը երգեցին, բայց գլխաւոր հանդէսը կատարեցաւ Սուրբ Երուսաղէմէն եկեղեցին . որ գաղղիացիք ձորք քա՛մ կ'ըսեն։ Օրինադրաց ժողովոյն անդամներուն համար յատկացած գեղերը ներկայ գտնուելուներն էին միայն նոյն ժողովոյն նախագահի փոխանորդ Պ. Պրոսո զօրապետը, և ժողովականներէն ալ եօթն կամ ութ հոգի։ Ետքը ալ զերեք քիչուոր ժոհներով հոն չեացին . տաճարին մէջ հասարակ ժողովութեան կարգը դասին ետեւը կայնեցան։ Քաղաքական առանձին կա-

ռավարութեան յանձնարարական ժողովոյ խորհրդականները շատուոր ըլլալով իրենց տեղը կայնեցան . ուրիշ քաղաքական պաշտօնատէրերէն ալ քանի մը հոգի հոն ներկայ գտնուեցան։ Փարիզուարքեպիսկոպոսը հանգիստաւոր պատարագ ըրաւ . և Տ. Արքեպիսկոպոսը քարոզիչը, որ Պառնսոսի մէջ հիմակուան ատենս գտնուող ատենաբաններուն գլխաւոր սեպուած է, քարոզ տուաւ . ժամերգութեանէն ետքը 1830-ին յուլիոսի մէջ եղած յեղափոխութեանը յիշատակին համար որ Լուի Ֆիլիքին թագաւորութեանը սկիզբաւորութիւնն է, անկուած արձանին տակը գացին, և շատ մը երեւելի մարդոց անուամբ պատկերներ դրին հոն։ Իրիկունն ալ օրէնսդրաց ժողովոյն ժողովարանին ճակատը արեւուտաւոր գեղեցիկ կերպով կանթեղներով դարձաւ արեւոյ լուսաւորութիւն մը ըրին։ Այս քան հանդէսի մէջ որ գրեթէ Փարիզու բոլոր բընակիչները ոտքի վրայ էին, անկարգութիւն մը չեղաւ։ Ալիկայ ըսել չէ որ անկարգութիւն հանելու մարդիկ չեն մնացած Փարիզ . այլ կուսակիցներն քիչ ըլլալով ատանկ հանդէսներու մէջ երեւան չեն ելեր որ քիչուոր ըլլալին չիմացուի . միշտ անանկ պարագայներու կը նային որ զերեք շատուոր ցըցունեն։ Այս հանդէսը այսպէս պարզ կերպով մը անցաւ . բայց մայիսի չորս օրը՝ որ առժամանակեայ կառավարութիւնը հաստատուն հասարակապետական կառավարութեան փոխուեցաւ, քաղաքական փառաւոր հանդէս պիտի ըլլայ կ'ըսեն։ Փետրվար 24-ին հանդէսը Փարիզէն զատ ուրիշ տեղեր ալ կատարուեցէ, և ամէն տեղ ալ հանգարտութեւ։

— Փարիզու նաբօլէօն ըսուած օրագիրը կ'ըսէ . «Բրուսիայի կառավարութիւնը իրեն զինուորական զօրութիւնը պատերազմի ժամանակի պէս կարգադրել և ուժով ընելու հարկաւոր սեպուած համար Պառնսոսի կառավարութիւնն ալ որոշեց իր երկիրներուն արեւելեան սահմանները շատ զօք գնելով պահպանել։ Ալիկայ հասարակութիւնը չեփօթելու պատճառ մը չկրնար ըլլալ . այսինքն միայն կ'իմացուի ասով որ՝ Պառնսոսի կառավարութիւնը դրացի տէրութեանց առաջը ահաճեալ ըլլալ կ'ուզէ»։

Բրուսիայի պատերազմական պատրաստութիւններ տեսնելն ալ Պառնսոսի կամ Աստրիայի հետ պատերազմ բանալու համար չէ . որովհետեւ Պրուսիայի հետ աւրուելու պատճառ մը չունի։ Աւրոգրիայի հետ աւրուելու պատճառներն ալ թեթեւեղ են, քիչ մը բան մնացած է . այն ալ երկու տէրութեան գլխաւորներուն մէջ գրաւոր հաղորդակցութեամբ լըմնալու բան մը կ'երեւի։ Բրուսիայի կասկածը Տանիմաքայէն է . որ կը կարծուի թէ այս գործնան մէջ պատերազմը պիտի նորոգէ Եւրոպիան — Հօլանդացի դքսութիւններուն համար։

— Երբ նաբօլէօն օրագիրը յետագայ յօդուածս ալ կը պարունակէ։ «Տարիէ մը ի վեր հասարակապետութեան կառավարութիւնը օտար տէրութեանց գործերուն մէջ կատարեալ մէկ չեղջորութիւն մը պահէ։ Ամէն տէրութեանց հետ աղէկ վարուելով՝ և իրեն անկախութիւնն ալ պատուաւոր կերպով մը բռնելով՝ Լուի Ֆիլիքին կառավարութիւնը որքան ատեն քշեց նե՛ այնքան ժամանակի մէջ չըլլած ստացած վարկումը և յարգը հիմակուան կառավարութիւնը գրեթէ մէկ օրուան մէջ ստացաւ։ Ռուսաց կառավարութիւնը գետնական ծանօթութիւններ կը խրկէ Լուի Մաբօլէին, որ Լուի Ֆիլիքին բնաւ մէկ ատեն մը խրկած չէր։ Լուի Ֆիլիքին օրը Ռուսաց կառավարութիւնը թող չէր տար իր հպատակներուն որ Պառնսոս երթան ու բնակին։ Հիմայ այս արգելքն ալ վերցած է։ Այս երկու բանս՝ Պրուսիային ուստաց տէրութեան առաջը ունեցած յարգը կը ցըցունեն։ Ինկիլիզի կառավարութիւնն ալ Պառնսոսը տէրութեան խաթը սեպելու յայտնի ըրաւ, որ յունաց տէրութեան հետ ունեցած վեճին մէջ Պառնսոսը միջնորդութիւնը ընդունեց։

— Պառնսոսներուն արտաքին թագաւորը Լուի Ֆիլիքի իրեն առանձնութեան ժամանակը օգտակար մէկ գործով մը կ'անցընէ։ Այն հետաքրքրական գիրք մը շինեցէ, Պառնսոսի հիմակուան վեճակին և անկէջ ետքը ըլլալուն վրայ։ Ասանկ մարդ մը՝ որ Պառնսոսի կառավարութեան երեք չորս անգամ յեղափոխութիւնները տեսաւ, և 1830-ին եղած յեղափոխութեան ալ պատճառ ինքն եղաւ և պատուին ալ ինք վայելցը 18 տարի, ի հարկէն աղէկ գիտցած կ'ըլլայ Պառնսոսը աղէկ ու գին ու բնաւորութիւնը, մանաւանդ որ իր թագաւորութեան ատենն ալ խորիմաց և իմաստուն կենցաղագէտի անուն ստացեր էր։ Ասանկ մարդու

մը այսպէս նիւթոյ մը վրայ շինած գիրքը շատ հետաքրքրական կ'ըլլայ . ամէն մարդ կարդալու կը փափարէ։ Ետք վրայօք Պառնսոսի օրէնսդրաց ժողովոյն մէջ խօսք եղաւ . անանկ և բնութեան առնել ուղեցին . բայց տակաւին բաղմամբ օրինակ հրատարակուած չըլլալով հաղաւթիւտ բան մըն էր։

Լուի Ֆիլիքին կառավարութեանը արտաքին գործոց տեսուչ և իրեն գլխաւոր խորհրդակից Պ. Կիզօն ալ, որ 1849 յունվար ամսոյ մէջ Պառնսոսի կառավարութեանը վրայ աղէկ խորհրդածութեւ պղտիկ գիրք մը հանելով գուշակեցէր որ Պառնսոսի մէջ ռաւիպետական կառավարութիւնը չի յաղթի և գլուխ չեղէր . անկէջ շատ առաջ Ինկիլիզացի յեղափոխութեանց պապիստիկ գրեւոր սկըսած և երկու հատորն ալ տպած էր . և կարգացողները կը փափարէին որ միւս հատորներն ալ կարդան . բայց 1830-ին Պառնսոսի յեղափոխութիւնը եղաւ նե՛ անկէջ ետքը Պ. Կիզօ քաղաքական գործերու մէջ խնալով՝ այն գիրքը կիսատ մնաց։ Հիմայ ասիկայ ալ շարունակելու սկսած է իրեն այն կիսատ ձգած աշխատութիւնը . և երրորդ և չորրորդ հատորներն ալ լըմնցած՝ և մօտ օրերս տպագրութեան տրուելու պատրաստուած են։ Այսպիսով այս գործոց նախաշաւիղը միայն առանձին տպուեցէ, որուն խորագիրն է . Ինկիլիզացի յեղափոխութիւնը Ինկիլիզացի համար յաղթեցաւ։ Այսպէս երկու երեւելի կենցաղագէտ մարդիկ գրիչին առած են յեղափոխութեանց վրայ գրելու . որ հիմայ Լուի պայի ստորին կարգի մարդոց շատերուն տիրող գին է։ Երկրորդ թիւներուն վրայ գրեցին զօրու ներքին խիտ շատ ըլլող գիտցուած բան մըն է, մանաւանդ երբ որ մասնաւոր մարդիկ կ'ընեն ոտքի վրայ և փափաքութիւններ ընել կ'ուզեն . որով յեղափոխութիւնը գրեթէ նոյն կ'ըլլայ պապիստիկան հետ։ Այսին թէ ասանկ քաջափորձ երեւելի մարդոց խօսքերը յեղափոխականներուն աղբէին, և աշխարհս խաղաղէր։

ԱՒՍԴԻՒԱ։ Կառավարութիւնը Օւլիցցերիի ֆօրօրէի (կառավարութեան նախագահին) ազգաւ բար նամակ մը խրկեց . որուն մէջ կ'ըսէ որ . Թէ որ քիչ ատենի մէջ Խոտալայի Լօմպարտեան — Վէնետեան գաւառներէն Օւլիցցերի փախչելով անկէջ անդադար յիշեալ գաւառներուն մէջ ապրու տամբութեան օգին գրգռող խռովարարները դուրս չհանուին նե՛, իր երկիրներուն հանգարտութեանը համար հարկ պիտի ըլլայ իրեն որ զօք հանէ և բռնութիւն ստիպել զուլիցցերիներուն անոնք վըռնաւ տալու համար։

— Աստրիայի կառավարութեան գլխաւոր նոր ազգաւոր գիր մը խրկած է Բրուսիայի գլխաւոր . որով յայտնուպէս կը բողբէ գերմանական դաշնակցութեան ընդհանուր ժողովին Լըֆուրթ քաղաքը ըլլալուն, և անկէջ առաջ գալու հետեւանքներուն գէմ։ Այնքան և առջի տարին այս ժողովը Պառնսոսի քաղաքը եղաւ . որ ազատ քաղաք մը ըլլալով Գերմանիայի դաշնակց տէրութեանց մէկին խօսքը մէկալէն եվէլ չէր անցնէր հոն . ամէնը հաւասարի պէս էին, բայց ժողովականներուն ալ շատը չափազանց ազատասէրներէն ըլլալով ծանր շփոթներ ելելու ալ պատճառ եղան իրենց դրած օրէնքներով . մինչեւ այնքան որ ժողովը լուծուելուն առիթ տրուեցաւ։ Լըֆուրթ քաղաքը ինքնին կառավարող ազատ քաղաքներէն չէ Պրուսիայի օրէնքի պէս . Այլ Բրուսիայի թագաւորութեան տան է . ասով հարկաւորապէս կասկած կըրնայ ըլլալ թէ Բրուսիայի թագաւորին խօսքը հոն եվէլիկէ կ'անցնի . և Բրուսիայի թագաւորին վըրայք այն խորհուրդն ալ յայտնի է որ բոլոր Գերմանիայի կայսր ընեն, որ մինչեւ հիմայ այս արտօնութիւնը և պատիւը Աստրիայի կայսրն էր . Աւրոգրիայի բողբ ընելուն պատճառը այս է։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ։ Չայն մը ելած է որ Ռուսաց վեհապետ կայսրը իրեն թագաւորական բնակութիւնը այս առաջիկայ գարնան մէջ Ռուսաց Լէհաստանի Վարշաւա մայրաքաղաքը պիտի հաստատէ։ Կառավարութեան մեծամեծ պաշտօնատէրերը և նախարարներն ալ հոն պիտի գան։

— Պետրբուրգի օրագիրներէն քառիկ քը քննադանիսթը ըսուած Կոստանդնուպոլսոյ գաղղիներէն լրագիրներուն մէկը յետագայ տեղեկութիւնները կը քաշէ։

Ռուսաստանէն փախուտական բաղմամբ լեհացիներէ իրենց փախած և ապաւինութիւն գտած տեղերը գտնուող ռուսաց գետապաններուն կամ

հիւսիսարեւմտեան աղերսագիրները դրեալով կ'աղա-
չեն որ միջնորդ ըլլան և կայսրը աղաչեն որ իրենց
գլխի և հրաման տայ հայրենիքին դառնալու : Եւ
իրենց ըրածներուն վրայ կատարեալ զղջում կը
ցըցունեն : Կայսրը այս տեղեկութիւնն առնելով
ուղեց զիշխանիւ, և 1831 ին կամ անկէջ ետքը 1 է-
հաստան պատահած ապստամբութիւններուն մէջ
երկրորդական գործերով կամ ուրիշներուն թեւադ-
րութեամբը խաբուելով գտնուող . և ետքը իրենց
երկիրը ձգելով օտար երկիր երթալու ստիպուող
անձանց վիճակին մէկ աղեկութիւն մը տալ . և
մասնաւորապէս անոնց որ Եւրոպայի այլ և այլ տե-
րութեանց մէջ երկու տարուանէ ի վեր ելած ա-
պստամբութիւններուն և յեղափոխութիւննե-
րուն մասնակից չեղողներուն : Ուստի Ռուսաց տե-
րութեան կողմանէ օտար տերութեանց երկիրնե-
րը գտնուող դեսպաններուն կայսերական հրաման
գնաց որ պանդուխտ լէհացիներէն այս դիտուող
րութեամբն արուած աղերսագիրները ընդունին, և
Վարշաւ նստող փոխարքային իրենէն, որ 1 էհաս-
տանի թագաւորութեան ալ տեղակալէ . և մինչև
որ այն աղերսագիր տուողները իրենց գրով և ըս-
տորաբար թեմանքը յանձնառու չըլլան 1 էհաս-
տանի թագաւորութեան գործակալ պաշտօնեայ-
ներուն իրենց յօժար կամաւը հնազանդելու և ա-
նոնց ատենը ներկայանալու, դեսպանները այն
պիսիներուն անցալիք Բաւարիոյ չտան : 1 էհաստա-
նի ատենաներուն որոշումներն ալ պէտք է որ կայ-
սեր իրենէն, և կայսրը որինս խտուածութիւնը մեղ-
մայրնելով շնորհ ընելը իրեն սեպհական արօնու-
թիւն կը պահէ : Յատկապէս այս ալ կը պատուի-
րէ կայսրը իր հրամանագրին մէջ, որ 1731 ին 1 է-
հաստանի ապստամբութեան գլուխ գտնուող ան-
ձանց բնաւ անցալիք չտրուի . նմանապէս օտար
տերութեանց մէջ ելած ապստամբութեանց մաս-
նակից եղողներուն, և 1 էհաստանէ դուրս լէհե-
րու ժողովներուն անդամ գտնուողներուն իրենց
հայրենիքը դառնալու հրաման չտրուի .

— Ռուսաց Ռուսլաններէն ելած հանքերուն
գինը 1849 թուին յունվարէն մինչեւ յուլիս 14,
490 000 Ֆռանք արժողչեքով են եղեր, որ կ'ընէ 62,
307 000 զուռուշ :

Պետրբուրգ հրատարակուած վաճառականու-
թեան լրագիրը կը գրէ, որ 1849 թուին ամառուան
մէջ Սիպերի կողմէն եկող առաջին կարաւանին բե-
րած ոսկին 7,955 քիլոգրամ է եղեր . որ 6364 հօ-
խայի չափ կ'ընէ, և գինը 25,116 Ֆռանք կը հասնի
սուրբիս ար թանգարանին : Լրագրին ցըցուցած հաշ-
ուովը . որ տաճիկ գրամով կ'ընէ 107,998 զուռուշ
չէն ելել : Եւ որովհետեւ այս հաշուովս ոսկին
մէկ հօխան 16 զուռուշ 38 փարպէն քիլո մը ելել
կ'ընէ, յայտնի է որ յիշեալ լրագրին կամ անոր աղ-
բիւրին ըրած հաշիւը սխալ պիտի ըլլայ . թէ որ
իրբեւ գին ցոյց տուած գրամը այնքան ոսկի հա-
նելու համար գացած ծախքը չէ նէ :

Սիպերիայի մէջ վաթսու հատ ոսկիի հանք կայ
որ կը բանին և ոսկի կը հանեն : Ասոնց երկուքը՝ որ
ամէնէն առատն են, ամէն մէկը 190 տկան քիլո-
գրամ ոսկի են տուեր . և տան և մէկ հատը՝ որ յի-
շեալ երկուքէն վար են առատութեան կողմանէ,
149 քիլոգրամէն աւելի են տուեր ամէն մէկը :

ԲՐՈՒՍԻԱ . Պեռլինու օրագիրներէն մէկը ա-
ղէկ տեղաց մը իմացածի պէս ստուգելով կ'ըսէ որ
Բրուսիայի և Բաւարիայի կառավարութիւնները
միաբանելով Օւլիցցերիի գէմ բռնած ճամբաներ
նուն՝ Ֆրանսիոյ կառավարութիւնը չէ թէ միայն
չի պիտի միաբանի, այլ և իր կողմէն Պեռլին նստող
դեսպանին գրեթէ Բրուսիայի կառավարութեանը
ծանուցանելու համար որ, ըլլալով գիպուածնե-
րուն պատրաստ գտնուելու համար Ռէն գետին
եղերը պահող սահմանապահ զօրաց թիւը 200,000
հոգիի հասցընելը հարկ կը սեպէ . Ֆրանսիոյն այս
քաղաքականութիւնը կ'երեւի որ Օւլիցցերի պաշտ-
պանութիւն գտնող ապստամբներուն տէր կենալ,
կամ անոնց Օւլիցցերիէն դուրս ճանքուիլը չու-
ղել չէ . այլ պարզապէս առանց Բաւարիայի և Բը-
րուսիայի Օւլիցցերիի հետ ունեցած վէճին մէջ
խառնուելու՝ զինեալ չեղորութիւն մը պահել է :
Օւլիցցերի յեղափոխականներու և ապստամբու-
թիւն գրգռողներու և յօժարներէրու և սօսիալիստե-
րու պատասխարան մը եղած ըլլալուն համար, Ֆր-
անսիոյն կառավարութիւնը չի կրնար այն տեղ
փախչողներուն տէր կենալ . բայց չկրնար ալ Պեռ-
մանական յիշեալ տերութեանց կուսակից ըլլալով
Օւլիցցերիի գէմ ելել . չէ նէ իր մէջը գտնուած
յօժարներէն ու սօսիալիստները կը կատղեցնեն . և օ.

տար պատերազմի խառնուել ուղած ատենը իր մէ-
ջէն պատերազմ կը փորձի :

ԶՈՒՒՑՑԵՐԻ : Հէլլէտեան դաշնակցութեան
ընդհանուր խորհրդարանը փետրվար 19 ին (7 ին)
շրջաբերական մը հանեց բոլոր գաւառներուն . ու-
րուն մէջ մէկ դիէն սուտ կը հանէ այն քանի մը օ-
տար տերութիւններ փոխառական խռովարարնե-
րուն վրայօք ազդարար թուղթեր գրելով անոնք
գուրս հանուի կ'ըսեն, և մոյի չըլլալին սպառե-
րազմ կ'ըստանան : Սէկ գիէն ալ անոնց խօսքը և
պահանջները մոյի չընել կը խոստանան . որովհե-
տեւ մեր անկախութեանը գէմէ կ'ըսեն օտար տե-
րութեանց հրամանով բան ընել : Եւ սահմանա-
գլուխ գաւառներուն ալ կ'ապրապրեն որ սահ-
մաններուն աղէկ զգուշանան, որ մէկ տեղաց մը
թշնամի յարձակելու ըլլայ նէ գէմ գնելը գիւրին
ըլլայ : Եւ չըջաբերականին խօսքերը շատ գր-
ուար է միաբանել Վիլհելմ գաւառի խռովարարնե-
րուն համար Եւսթրիայի տերութեան կողմէն Սա-
ռէշալ Ռատեցքիին գրած նամակներուն ու առած
պատասխաններուն հետ :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ : Ինկիլիզի հետ յունաց տե-
րութեան սուեցած վէճը, որուն համար անցած
շաբթու ըսիք թէ լրմնաւոր մօտ է, նորին երկրն
նալու կերպարանք մը կ'առնէ կոր : Եւ լրմնա-
մարտի 8 էն (փետրվար 24 էն) են . և Ֆրանսիոյ
կառավարութեան կողմէն այս վէճիս համար յատ-
կապէս իրկուող գործակալը Պ. Կոօ, մարտի 5 ին
(փետրվար 21) Վիլհելմ հառած է : Ռուսաց տե-
րութեան կողմէն ալ այս բանիս համար իրկուող
գործակալը մարտի 8 ին հասած է . և այսքան օր-
ուան մէջ բան մը որոշուած չէր : Եւ խառնալ ար-
հօնադատի թղթակցը, որուն Յունաստանի
վրայօք տուած տեղեկութիւնները թէպէտ շատ
անգամ յունաց կառավարութեանը գործերը պա-
խարակելով կը խօսի, բայց սովորաբար ճիշդ են,
կ'ըսէ որ . այս վէճը մեր կարծիք ըրածէն աւելի
պիտի երկնայն : Թագաւորը Ֆրանսիոյ կողմէն
եկող Պ. Կոօ գործակալին խօսքերը մոյի չընէր .
և կը պնդէ աւելի աս երկու բանին վրայօք, 1. Ին-
կիլիզը ըրած պահանջներէն ընելու իրաւունք
չունի . 2. քանի որ Ինկիլիզի նաւախուժը Յունաս-
տանի ջուրերէն չէ քաշուած նէ, այս վէճիս վրայ
բնաւ խօսք և կարգի գնելու վերաբերեալ անօրէ-
նութիւն չկրնար ըլլալ :

Ինկիլիզի տերութե կողմէն Յունաստան գլու-
նուող գործակալը Պ. Ռապլ, որ Ինկիլիզի տե-
րութեան պատերազմական նաւերուն մէկուն մէջ կը
կենար Սալամինայի ծովածոցը, Մարտի 2 ին (փե-
տրվար 18) նամակ մը գրած էր Ֆրանսիոյն գետ-
պան Պ. Թուլլենիին . որուն մէջ կը ծանուցանէր
որ՝ Օսո Բալէրաքընէն իրեն իրկուած նամակով
մը իմացեր է որ Ֆրանսիոյն հասարակապետութե
միջնորդութիւնը Ինկիլիզը ընդունէր է . ուստի ին-
քէն ալ Պ. Կոօ գործակալին ընելու դեսպանական
խառնակցութեան արձակ ստորագրող տարւ համար
առաջիմ ստիպողական ճամբաները մէկ գի կը ձգէ .
և նաւախուժին գործողութիւնը Ինկիլիզի տե-
րութեան հպատակներուն և Յունիստան կողմէն
բնակիչներուն պահանջներէն քաղցրեցնելու հա-
մար՝ քիչ ժամանակ մին ալ պիտի տեսէ . և Ինկիլի-
զի նաւախուժին մինչեւ հիմայ բռնած հերկնա-
կան նաւերն ալ իրբեւ պատանդ ինկիլիզներուն
ձեռքը պիտի մնան մինչեւ որ բանը կարգին գրուի :
Պ. Թուլլենի Պ. Ռապլէն առած այս տեղեկու-
թիւններս յունաց տերութեան արտաքին գործոց
տեսուչ Պ. Լոստիսին հաղորդեց մարտի 2 ին . և
յունաց տերութեան կողմանէն բանը ուրիշ երե-
սի գառնալով այս տեղեկութիւնն առնելէն ետքը
եղաւ :

Վիլիալ Բաքքերին հրամանաւ բռնուած Յու-
նաց նաւերուն համարները երեսուն և ութնի կը
հասնի : Երոնց հինգ հատը տերութեան նաւեր
են, և երեսուն և երեքը՝ վաճառականի նաւ : Եւ
սոնց երեսուն հասն են պոթ . չորս յօժէր մէկ կու-
պառ . մէկ շոգէնաւ, և երկու հատ թնդանոցա-
ձիգ մակիլի շալաք : Վաճառականի նաւերէն ու-
թը հատը թող տրուեցաւ . հիմայ Վիլիալ Բաքքե-
րին ձեռքին տակը կան հինգ հատ տերութեան
նաւ . և 23 վաճառականի նաւ :

Ինկիլիզի երկու շոգէնաւ Սիրա կողմէն առաջը
կը կենային քանի որ Յունաստանի նաւահանգիստ
ները ինկիլիզներէն պաշարուած են . այն նաւերը
անկէց մէկներ Սալամինայի ծովածոցը գացեր են

Նաւախուժին ուրիշ նաւերուն հետ միանալու :
— Մէքլէմպուրքի վաճառականութեան նաւ մը,
որ Հուէտի նաւ կը կարծուէր, դուցէ Պապիկ
ծովէն գալուն համար, մէջը չուխա և սպակի
(ճամ) և երկաթ և բեւեռ բեռնաւորուած երբ
կոտանդեալօրին կուգար, ձերմակի ծովի Սիբու-
կիլին առաջները ալէկոծութեան պատահելով կը
ստիպի : Մէջի ապրանքներուն մէկ մասը ազատե-
րէն, բայց նաւը չկարծուիլ թէ ազատուի :

ԱՅՊԵՅԻՆ

— Յունվար 26 ին Վիլիոյ վիճակի Լպուչէիս
գիւղին գաղատանը քննութեան պատմութիւնը կը
գրեն, որ փառաւոր հանգիսեւ կատարուէր է յուն-
վար 22 ին կիրակի օրը Սուրբ եկեղեցւոյ մէջ : Գիւ-
ղին գրեթէ բոլոր բնակիչներուն ներկայ գտնուիլը
որոց հետ կանանց բազմութիւն ալ կայ եղեր, կը
ցըցունէ թէ գիւղացիք որքան եռանդ ունին ի-
րենց զաւակաց ուսումնական և գիտուն ըլլալը
տեսնելու . աղայքն ալ իրենց բնական ուղիւնովը,
և իրենց վարժապետ գտնուող արժանայարգ Պ.
Գրիգոր խոհմ գալին առաջնորդելով իրենց ծը-
նողացը փախալը և բոլոր գիւղականաց, կամ ա-
ւելի ճիշդ ըսեմ . բոլոր աղբիւն անկախութիւնը
պարտալ չհանելու յոյս մը տուին իրենց յառաջ-
դիմութեամբ : Իրոված ուսումնարանին, որոնց մէջ
քննուեցան, են քերականութիւն, երաժշտութիւն,
թուաբանական պարզ սկզբունք, և այլն : Վիճակին
արժանաւոր առաջնորդ Տ. Պետրոս ծայրագոյն
վարդապետն ալ անձամբ ներկայ գտնուելով գիւ-
ղին հասարակութիւնը և դպրատան շինութեանը
գրեթէ սկզբնաւ իժ եղող դերապարգ մահտեսի
Յովհաննէս աղայն Մտօնեան, և վարժապետը և
վերականգնողները և աղայքը օրհնելով քաջալերու-
թիւն տուաւ . և այն զուարճալի հանդէսը ասով
լրմնացաւ :

— Օմիւռնիոյ արշալոյս արարական պատուական
լրագրին մէջը յետագայ յօդուածներս կը կարգաւոր-
ուի :

— Սեմ միսիթարութեամբ կ'իմանամք թէ Վա-
սակայի հայոց դպրատունը ըստ կարի բարեկար-
գութեամբ կը յառաջանայ . ուր տեղ առաջիմ 44
աշակերտք կը գրտնուին, որոցմէ 6 հոգին միայն
քերականութիւն կը սովորին . իսկ մնացեալները՝ որ
տակաւին փոքրիկ են հասակաւ, հասարակ ըն-
թերցմանը և գիր կ'ուսանին : Վիշ մը յառաջա-
գէմ աշակերտաց թուաբանութեան սկզբունքը
ևս գտաւ կը արուի :

— Իգլիկի որբոց Հոփիսիմեանց նորակառուց
աղկանց դպրոցը մեծ պահաց առաջին չորեքշաբթի
օրը պիտի բացուի : Նոյն օրը եկող աշակերտուհ-
եաց յիշեալ դպրոցին մէջ պիտի տրուի ընդունե-
լութեան տոմսակներ . բայց յետ այնորիկ վերա-
տեսչին գրատուէն պիտի առնուի այն . և վեց տա-
րիէն վար աղկիկ պիտի չընդունուի : Եւ վերջին
պայման բոլոր դպրատանց համար, մանաւանդ
դպրատանց հիմնական կառավարութեան կեր-
պին նայելով հարկաւոր բան մըն է : Որովհետեւ
մանր աղայք խօսք չեն հասկնար, դպրատան բա-
րեկարգութիւնը ասոնցմով դիւրաւ կը խանգար-
ուի, և թէ որ ձեռով աչքերնին վախցնելու ելլէ
վարժապետնէ, (որ բարեկարգ դպրատուններու
մէջ այս ալ պիտի չըլլայ) . աղայքութեան ժամանա-
կէն ուսումնարան կը խորշի . և անկէց ետքը շատ
դժուար կ'ըլլայ այն աղան ուսման ընտելացնել :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ 2

ԼԲԱԳՐԻՍ

Պրոսպեկտ Գովաննէս
Չամոմձեանց :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԻՏԳԱՐԱՆԻ ՅՈՎՀԱՆՆԻՈՒ ՄԻԻՏԵՆՍԻՍԵԱՆ
Ի ՎԵՐԻՐ ԻՆՆԵ